

Előfizetési ár:

Egész évre	— — — —	4 K.
Fél évre	— — — —	2 K.
Negyed évre	— — — —	1 K.
Egyes szám	— — — —	20 f.

Felelős szerkesztő:

SUGÁR KÁROLY
m. k. főerdőmérnök.

Főmunkatárs:

BALOGH ERNŐ
m. k. főerdőmérnök.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszoros egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az állásuknálát és kereslet rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő irói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Az erdőaltiszt védkerületi teendői. (Tomasovszky Imre.)
Mesterséges fázsannevelés (ábrákkal). (Witt Sándor.)
Beteg ebek masszírozása. (Kukuljevič József dr.)
Gazdasági tanácsadó: A fekete bantám tyúkról (ábrával). (bl.)
Különfélék: Emlékoszlop Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter úrnak. — Miniszteri elismerés. — Kinevezések. — Halál-
eseti segély. — Halálozás. — Az elefánt munkaereje. —
Időjelzés.
Hivatalos közlemények: Végkielégített állami alkalmazottak özvegyei és árvái ellátást nem kapnak.
Szerkesztői üzenetek.
Tárcza: Első szarvasvadászatom. (Bokor Róbert.)

Az erdőaltiszt védkerületi teendői.

Irta: *Tomasovszky Imre*, m. kir. erdőmérnök.

2. Az erdő védelmi szolgálata. (Folytatás.)

Mint ismeretes, az erdőt érhető károsítások háromfélék lehetnek, ú. m. az elemi csapások, az állatok- és az emberek által okozottak.

Az elemi csapások által okozott károsítások szélviharok és szélvész, hónyomás, zuzmaratörés, fagyás, föld-, kő- és hóomlások (lavinák), jégeső stb. alakjában jelentkeznek egyrészt s másrészt a nap heve, a tűz és víz pusztítása, s végül a futóhomok elborítása s terjedése is rendkívüli károkat okozhat.

Mit kell ezekre nézve tudnia az erdőaltisztnek, erre vonatkozólag a dr. Bedő Albert nyug. földmívelésügyi államtitkár által írott s immáron 8-ik kiadásban közkezen forgó «Erdőőr» című kitűnő könyv kimerítő felvilágosításokat ad.

Mindezen károokra nézve általános vezérfonalul az szolgáljon, hogy annak nagyságáról, kiterjedéséről és fokáról személyesen, a helyszínén, szerzendők meg a kellő adatok s csak ezeknek biztos és a valóságnak megfelelő felvétele után teendő meg a felsőbbséghez a részletes jelentés. Ez mindenkor azért szükséges, mivel ezek ismerete nélkül az erdőgondnok előzetes tájékozása — addig is, a míg a helyszínén megjelenhet — s továbbá a foganatosítandó munkálatokhoz esetleg sürgősen kirendelendő munkásszemélyzet teendőinek megállapítása lehetetlen.

A védkerületi altisztre nézve legfontosabbak azok a károsítások s rongálások, melyek részint az állatvilág különféle egyedei és részint az emberek által okozottak. Ezen okból jelen fejezet tárgyalása is két részre oszlik, ú. m.:

I. Védelem az állatok által és

II. Védelem az emberek által okozható károk ellen.

Ezen károokra azért kell a védkerületi erdőaltisztnek rendkívül ügyelnie, mivel a gondjaira és őrizetére bízott védkerületnek főleg faállományát, erdősítését érheti a legtöbb baj, s ha némely károsítás, idejében, a kezdetén nem vették észre, akkor sokszor esetleg ezrekre menő kára keletkezik az erdőbirtokosnak s sokszor még a szomszéd erdőbirtokosok erdősege is veszélyeztetik (pl. tűzvész, avagy rovarfalás stb. eseteiben). Szolgálnak tehát az alábbiak útmutatóul s mindenkor figyelemmel kísérendők az erdőaltiszt ebbeli teendőire nézve.

I. Védelem az állatok által okozható károsítások ellen.*

Az állatvilág különféle fajai által okozott károsítások közül az erdőaltisztre legfontosabbak azok, melyek

- A) a kártékony emlősök;
- B) a kártékony madarak s végül
- C) a kártékony rovarok által okozottak.

A) A kártékony emlősök közül a házi, a vadászat tárgyát képező s végül a kisebb erdei emlősök érdemelnek említést.

1. A házi emlősök közül a kecskék, juhok, lovak, szarvasmarhák és sertések említendők meg. Általában mindezek a fiatal növényrészek, fiatal hajtások, farügyek lerágása, összetördelése s a talajban mélyre nem nyúló gyökerek megsértése, megbolygatása, a csemeték letaposása és letörése, a talaj meglazítása, illetve keményre való taposása által károsak az erdőre. Az általuk okozott kár mindenkor a legelő állatok számától, az időjárástól (száraz, nedves), a fanemektől, a legeltetés idejétől s annak tartamától s végül az illető erdőrész domborzati és talajbeli (meredek hegyoldalak, laza és tömött talaj) viszonyaitól függ. Általános szabály az legyen,

* Az ezen cím alatt tárgyaltak sorrendje és adatai Téglás Károly: «Erdővédelem» című művéből vették. Közlő.

hogy a kora tavaszi és késő őszi legeltetéstől védelmezzük mindenkor az erdőt, mivel előbbi esetben a fű még nem bujt ki, utóbbi esetben meg már elszáradt s így a legelő állatok a farügyekre s vékony hajtásokra vannak szorulva.

Az erdőaltiszt különösen a tilalmazott területekre ügyeljen, melyek ú. n. tilalmi táblákkal szerelendők fel. Ilyenek első sorban az erdőkultúrák s majd a fiatalosok.

Az erdei legeltetést kísérje állandóan figyelemmel s hogy ezt tehesse, a «Legeltetésre előírt területek kimutatására»-t kérje főnökétől, szolgálata közben hordozza magánál állandóan s a legeltetésre előírt erdőrészek határait a legeltetés megkezdése előtt a pásztoroknak mutassa meg s ha szükséges, azok határait meszeléssel jelöltesse meg.

Különösen az éjjeli legeltetés az, a mivel egyesek igen sok károkat tesznek. Legzeleszerűbb, ha ez betiltatik. De ha mégis erdőkezelési szempontokból (erdei szállítás igaz jószággal, különösen forró nyáron) meg volna engedve az, hogy a fuvarosok éjjelre «hálóra» kimenjenek, a legszigorúbb felügyelet gyakorlandó s a legszigorúbb rendszabályok alkalmazandók a fuvarosokkal szemben.

2. A vadászat tárgyát képező emlősök közül a szarvas, dánvad, őz, vaddisznó, medve, mezei és üregi nyulak ártalmasak. Az általuk okozott károk olyannyira ismeretesek, hogy azok bővebb leírását mellőzzük. Mindnyájan a fák kérgén, héján, gyökerén okozandó károkból a legveszélyesebbek előidézése által károsak az erdőre, mivel tudva-

levő, hogy a kéregsebek által az erdei fák betegeskednek s bennük részint a káros rovarok s részint a farontó gombák telepednek meg.

Ha az erdőaltiszt nagyobb mérvű vadkárokat vesz észre, igyekezzék a károsított területet bejárni, a károsítás nagyságáról személyesen meggyőződni s azt, hogy melyik emlős okozza a kárt, kideríteni s minderről lehetőség szerint írásban azonnal, avagy a szokásos legközelebbi szóbeli kihallgatása alkalmával tüzetes jelentést tenni. A további teendőkre s illetve a károk csökkentése ügyében a teljesítendőkre nézve erdőgondnoka megadja a szükséges utasításokat.

A vadkárok csökkentésére a vadnak mesterséges takarmányozását (szénával, vadgesztenyével, tölgy- és bükk-makkal stb. való etetést), szók készítését, értékes fiatalosoknak bekerítését s végül a fiatal hajtásoknak bűzös vagy más anyagokkal (pl. Hyloservin) való bekenését ajánlják.

3. A kisebb erdei emlősök közül igen sok kárt tehetnek a mókus, a pele, az egerék és a pocskok. Ezek közül a mókus igen kártékony, a mennyiben a fenyvesekben a fiatal hajtásokat és rügyeket leharapja s a sudar kérgét lerágja, miáltal gyakran csúcsszáradást idéz elő. Ellene csakis a kilövés a legbiztosabb védelem.

A pele károsításai csak újabban figyeltetettek meg. Voltak ugyanis olyan évek, mikor nagyon elszaporodott s az általa okozott károsítás szembevető és feltűnő lett, a mennyiben egész foltok száradtak ki a fenyvesekben. A pele által okozott kár abban nyilvánul, hogy a fiatal fák kérgét 1 mm. keskeny csíkokban lerágja és a fászkák

TÁRCZA.

Első szarvasvadászatom.

Irta: Bokor Róbert m. kir. erdőtanácsos.

Huszonhat év hosszú idő egy ember életében, sok mindenféle történik ennyi idő alatt egy ember sorsában. Huszonhat év alatt egy kincstári erdőgyakornokból egy megöregedett, de nem vén, mogorva, persze a mai korban ideges is, erdőtanácsos lett.

Tehát huszonhat év előtt, erdészgyakornok koromban, egy forró augusztusi napon, úgy hiszem, szombat napja is volt, délelőtt az erdőhatóság főnöki irodájából kilépő, alantasai által a rajongásig szeretett és az egész Bácskában csak erdőbácsinak nevezett volt öreg főnököm, az e napi hivatalos postát elém téve, emígyen szólt hozzám:

— Édes öcsém, ma délelőtt igyekezzék mielőbb teendőit elvégezni, mert délután történyt fog csinálni, miután holnap, azaz vasárnap kimegyünk a kozorai erdőgondnok úr által ott rendezett szarvasvadászatra. Maga, édes öcsém, mint rendesen, az én kocsimon velem jön, a másik kocsin velünk jön a «Gyura» és a «Brajko» öcsém is, őket szintén már meginvitáltam. Délután három órákor indulunk s nem megyünk a szokott úton egyenesen oda, hanem érintjük Zombort, mert nekem

ott egy kis dolgom van. Délután három órákor tehát készen legyen az indulásra a történyekkel együtt.

Az erdőbácsi által mondottak megértése végett, mielőtt a jelzett szarvasvadászatra indulnék, szükségesnek tartom a következőket közbeszúrni:

Huszonhat évvel ezelőtt a kincstári erdőhatóságoknál alkalmazott erdőgyakornokoknak meg kellett ismerkedniök az iktató és egyéb irodai kezelési teendőkkel is s azért tette a jelzett augusztusi napon volt főnököm a hivatalos az napi postát elémbe.

A volt hivatalfőnököm mindenkit, a ki nálánál fiatalabb és vele jó barátságban volt, vagy a ki iránt jóakarátát mutatni akarta, édes öcsémnek szölitotta, viszont ő meg azt kívánta, hogy őt édes bátyjának szólítsák. Így lett tehát én belőlem és az erdőhatóságnál szintén akkortájt szolgáló Cz. Gyurka jóbarátomból «Gyura», valamint az erdőhivatal szomszédságában levő kir. járásbiróságnál akkortájt működő J. Tóni közös vadászcimboránkból «Brajko» öcsém. «Brajko» egyébként szerbül barátot jelent.

A «Gyura» öcsém kiváló, komoly jó vadász volt, jó lövő stb. «Brajko» öcsém pedig szintén roppant szenvedélyes vadász volt, talán ma is az és ha vadászatról volt szó, elment volna Kamecsatkába is vadászni, csak lett volna hozzá anyagi ereje vagy elvitte volna őt valaki oda.

növöcsúcsait és fiatal hajtásait is rendkívül rontja rágásaival. Ezen sérüléseknek természetes következménye az lesz, hogy a fiatal fácskák tönkremennek s kiszáradnak. Ellene a *kilövés* s a *pelefogással* védekezhetünk. A pelefogásra nézve a következő eljárás ajánlatos. «Kisebb láda egyik oldalának a közepére készítsünk 5 cm. átmérőjű lyukat, vegyük ezt körül befelé csonkakúpszerűleg irányuló hegyes drótsúcsokkal úgy, — a mint ezeket az egérfogók tetejére készítik — hogy a drótsúcsok között legföllebb 2-5 cm átmérőjű kerek nyílás maradjon. Tegyük a ládába zamatos gyümölcsöt s ássuk úgy a földbe, hogy a lyuk felül földszintesen álljon.»*

Az *egér* és a *pocskok különféle fajai* az őszi vetésekben a magvak felfalása, csemeték kérégenek, hajtásainak, gyökereinek s csúcsrügyeinek lerágása által lévőnek károsak, mérgezéssel igyekezzünk azokat pusztítani.

B) A *kártékony madarak* által okozott károsítások — mint azt az erdőaltiszt is tudja — csakis a csemetekertekben és erdei vetésekben nyilvánulnak. Rendesen az ú. n. *seregesen vonuló madarak* (*vadgalambok, pinytyek* stb.) okoznak károkat. Ellenük a csemetekertekben árnyékoló gyékényekkel vagy rácsokkal vagy galyaknak a vetőbarázdákra való lerakásával védekezünk. Kárt okozhatnak még a *csereszajhók* (mátyások), a *császármadarak*, a *nyírfajdok* és *süketfajdok*. Ezek ellen a kilövést alkalmazzuk rendesen; mindazonáltal tekintettel

* L. bővebben a «Természet» c. lap 1901. évf. XIV. sz. füzetében dr. Lovassy Sándor «A magyarországi pelekről» szóló közleményét.
Közlő.

arra a *rendkívüli nagy haszonra*, mit e madarak a *káros rovarok szaporodásának megakadályozásával nyújtanak*, a madarak elleni *kilövés csakis a legritkább és legelkerülhetetlenebb esetekben alkalmazandó.*

C) *Kártékony rovarok.* Úgy lombos-, mint fenyves-erdőségeink legfélelmeesebb ellenségei a rovarok osztályából kerülnek ki. Az erdőben járó-kelő s a természet szépségeiben gyönyörködő ember nem is sejtí, hogy az erdő látszólagos csendjében mintegy 1000 fajú rovar él, melyek rendkívül gyorsan szaporodnak s egyik-másik fajuk néha hihetetlen pusztításokat idéz elő az állományokban. *Az általuk okozott kár kezdetben kicsiny, a baj sokáig lappang, míg végül az óriási kárral szemben lehetetlen a győnye emberi erő.*

Mindezek alapján látni, hogy az erdővédelmi szolgálathoz legfontosabb teendők egyike az *erdőkáros rovaroknak állandó szemmel tartása.*

Az erdőaltiszt tehát szolgálata közben, az általa tett utakon kíséje éber szemmel az *erdőállomány külsejét.* Ha fonnyadni, száradni kezdő tüneteket, avagy kisebb-szerű sebeket vagy kéreghullást, vagy tük, vagy lomb-levelek sárgulását vagy falisztet tapasztal egyik-másik fán, vizsgálja meg annak okát s ha a baj kútforrását nem sikerülne megállapítania, vegyen belőle vizsgálati anyagot s tegyen főnökének jelentést. *Járjon tehát «Nyílt szemek»-kel az erdőn.* Igaz ugyan, hogy az ilyen módon való vizsgálatokhoz és kutatásokhoz bizonyos fokú gyakorlat kell, de a lelkiismeretes erdőaltiszt azt idővel megszerzi.

Az erdőkáros rovarok ismertetése közleményünk

Nagyon sokat lövöldözött t. i. a levegőbe, a kacsaleséken ő tette a legtöbb lövést rendesen, de az eddig általa leterített vadat az ujjain nagyon könnyen megszámálhatná, mert csak akkor lőtt eredménnyel, a midőn a vad lövésebe véletlenül beletalált. A lövésnél czélzott ugyan, de a puska elsütésénél mindkét szemét minden körülmények között behúnyta, ezenkívül a legtöbb esetben a lövés alkalmával a fejét is lehajtotta, nehogy a fegyver agya vagy nyaka az ütéstől a szemén levő nagy okulárét összetörhesse.

Egyébként a vadászatokon nélkülözhetlen és mindig jókedélyű vadász-czimbora volt, a ki soha ki nem fáradt, vadászigényei nagyon csekélyek voltak s vittük őt vadászatra mindig, még azért is, mert kitűnő vadászkutyái voltak, miután ezekre, puskáira és egyéb vadászati felszerelésekre költötte el az egész albirói fizetését.

A kozorai erdőgondnok úr a szarvasvadászatot azért rendezte, mert huszonhat év előtt az erdőgondnokok bérelték az általuk kezelt erdőgondnokságok kerületeiben gyakorolható vadászati jogot. Ilyen vadászatokon az erdőgondnok volt az úr s ilyenkor a főispán is kénytelen volt neki engedelmeskedni. És ez tekintélyt is adott az erdésznek. A jelzett szombati napon délután egy órakor irodámban izgatottan gyártottam az erdőbácsi által parancsolt golyós töltényeket és pedig az ő és az én részemre. Izgatott lettem, a midőn arra

gondoltam, hogy a holnapi napon életemben először veszek részt szarvasvadászaton, talán eleven vagy legalább meglőtt szarvast is fogok látni; talán lövök is rá, vagy — oh egek! — talán én magam lövöm is meg. Erre a gondolatra összerázkódtam és délután két és fél órakor elkészültem a szükséges 25—25 drb golyós tölténnyel.

Az erdőbácsi lefosé-fegyverének csak a jobb csöve volt munkaképes, a bal cső ravasza el volt törve s így nem működött, de mindez az erdőbácsit nem alterálta, mert a mint mondá, ő sohasem szokott duplázni. Nekem lankaszter-fegyverem volt s így nekem csak töltényhüvelyeket kellett beszereznem, a többi töltényezikkeket közösen tartottuk az erdőbácsival, vagyis ő vette s rendesen én használtam el.

Megjött a délután három óra is és az erdőbácsi fogata készen volt. Az öreg «Ráró» és a «Czézár» ünnepiesen fölszerszámozva és a XVII. századbeli nagy lovaghintóba befogva, pislogó szemekkel várták az indulás óráját, kint az uton pedig egy parasztszekéren tündökölt már a «Gyura» és «Brajko» öcsém mosolygó ábrázatja. Végre kinyílik az erdőmesteri lak ajtaja és azon megjelenik a jó erdőbácsi teljesen vadásziásan felszerelt hatalmas és örökké mosolygó arcú alakja. Vadászfelszerelése pedig egy nagyobb és nyakába akasztott utazótársolyból állt, benne az egypár napra szolgáló

keretén kívül esvén, itt csak arról lesz szó, hogyan kell az erdőkáros rovarok jelenlétét, s az általuk okozott károkat megállapítani? s mi az erdőaltiszt teendője akkor, ha nagyobb mérvű rovarkárt talál?

Miként az erdőaltiszt az *«Erdőőr»* című könyvből tanulta, az erdőkáros rovarok egy része a fenyvesek fáját s leveleit rontja, másik része meg a fenyőfák és és lomblevelű fák gyökereit rágja s végül vannak olyanok is, melyek csakis a lomblevelűek fáját, avagy leveleit pusztítják. Ezek alapján önként értetődő, hogy az erdőkáros rovarokat, illetve az általuk okozott károkat a fának (esetleg cserjéknek) gyökerén, törzsén és levelein találjuk meg. Tehát, ha valamely erdőkáros rovar által beteggé, szynlödővé tett faegyedet megvizsgálunk, akkor azon a kárt okozó rovar károsítási munkáját észlelhetjük, avagy esetleg magára a rovarra is rábukkanunk. Az alábbi kérdőpontok* szolgáljanak az erdőaltisztnak útmutatásul arra nézve, miként kell az erdőkáros rovarok ügyében megfigyeléseit eszközölni és ennek alapján szükséges jelentését megtenni.

1. Miféle rovar okozza a kárt (bogár, hernyó, kukac stb.)?

2. Miféle fát vagy cserjét s annak melyik részét rongálja a kártékony rovar?

3. Hol, mikor és minő időben lépett fel a baj?

4. Mekkora nagyságú területen vehető észre a károsítás?

* Ezen kérdőpontok a nagyméltóságú m. kir. földművelési miniszter úrnak 1902. évi 5477. sz. körrendeletéből vették.

Közlő.

5. Körülbelül hány százalék veszteséget okozott vagy fog előreláthatólag okozni a csemetekertben vagy fa-termésben?

6. Minek tulajdonítják ott a kártékony rovarnak nagymérvű jelentkezését (rendellenes időjárás, használati vagy művelésmód)?

7. Történt-e eddig már valami a baj leküzdésére vagy csökkentésére? ha igen, minő módon és eredménnyel? Megvolt-e akadályozva az erdei legeltetés?

8. Észlelték-e ott a kártékony rovar máskor is? ha igen, mikor? mekkora volt az akkor okozott kár? mit tettek ellene és minő eredménnyel?

9. Ismeri-e ott a nép az illető kártékony rovar? és miféle néven?

10. Egyéb észrevételek.

Igen czélszerű, sőt kívánatos is, hogy a kártékony rovarból több darab gyűjtsék. A lepkéket és hernyókat, valamint a bogarakat is kis dobozban akként kell elhelyezni, hogy később is felismerhetők s meghatározhatók legyenek. A megrongált gyökér, ág és kéregből is több jellegzetes és a kárt szembeütően mutató darabka gyűjtendő s gondosan becsomagolva, vagy az írásbeli jelentéshez csatolandó, vagy szóbeli jelentéstételkor átadandó.

Mínthogy nagyobb védkerülettel bíró erdőaltisztek másnemű elfoglaltságuk miatt a védkerületeiket egészében gyakrabban nem járhatják be, ajánlatos, hogy portyázásaik közben a védkerület magasabban fekvő és a völgyekre kilátást nyújtó gerinceiről, hegycsúcsairól — esetleg távesővel — gondosan vizsgálják meg az erdő-

dohányzási és gyújtó-kellékek és készülékek, kezdve az aczél, kova, taplótól, egészen a vihartálló gyufaig, valamint a szivarka-dohány, kész cigaretta és mindenféle szivartól kezdve egészen a debreczeni makra tajték-pipáig. Másik oldalán pedig ott fityegett az általa nem nélkülözhető aczélpántokkal összehúzott vadász-szék. A testén körül volt csavarva a mintegy 150 cm. hosszú tölténytartó s benne az általam készített 25 drb golyós töltény. Így felszerelve, fején egy széles karimájú vadász szalmakalappal ült le az erdőbácsi lovaghintaja hátulsó ülésének jobboldalára, a mire úgy az ülés maga, valamint a kocsis hátsó jobb rugója teljesen lesülyedt, lévén az erdőbácsinak testi súlya nem messze a 150 kilótól. Én mellette foglaltam helyet, de úgy kellett leülnöm, hogy testem arcvonala kifelé legyen fordítva a kocsis baloldala felé, mert az erdőbácsi mellett az akkori czingár természetemmel csak így birtam elférni s az ülésen így mellette beékelve, az első megállásig csak félvállról hallgathattam jóízű mondókáit, mert feléje nem fordulhattam. A két kocsis elindult s félóra múlva a nagy porfelhő mutatta, hogy első czélunk felé döcögünk.

Zomborba érve, megálltunk egy vendéglő előtt, a melyben az erdőbácsi egy kedves ismerősével óhajtott volna találkozni, azaz itt volt dolga, a mint már előre jelezte.

Az erdőbácsi ilyen kirándulások alkalmával pótolta mindig azokat az uzsonnákat és vacsorákat, a melyeket otthon orvosi rendeletre, mint nagyon erős és elhízott embernek, ülő életmódja mellett nem volt szabad élveznie.

Az erdőbácsi uzsonnája, illetve elővacsorája egy hatalmas foghagymás-rostélyosból állott, mert egyebek közt ez is kedvencz eledele volt, a hozzá tartozó bor és parádi savanyúvíz mennyiségét, miután az erdőbácsi nem volt ivóember, az ő költségére és örömeire megittuk mi, «öcskösök».

A vendéglői felüdülés után háromnegyed óráig tartott még, míg megnyílt a kozorai erdőszlak udvarának kapuja s ott voltunk a czélnál.

A mindig mogorva arczú kozorai erdőgondnok úr a kocsikról leszállt vadász-czimborákat röviden emígyen köszöntötte.

— Örülök, hogy jöttetek, de megjegyzem, hogy ma este bácskai murira nem számíhattok, mert holnap, a vadászat napján, három órakor reggel föl kell kelni, miután a vadászatot, a reggeli harmatot felhasználandó, már reggel négy órakor kezdjük.

Mi még azt jegyeztük meg, hogy este két szak-társunk jön még utánunk s azzal beléptünk a már vacsorára terített ebédlőbe. A hogy az erdőgondnok úr parancsolta, úgy történt minden.

állományok színezetét s ha valahol sárgulni, vörösödni kezdő, gyanús foltokat vesznek észre, azt lehetőleg mielőbb keressék fel s gondosan vizsgálják meg, hogy az esetleg jelentkező bajok még csirájában legyenek elfojthatók. Ezenkívül terjeszse ki az erdőaltiszt megfigyeléseit arra is, vajjon a rovarok nem repülnek-e tömegesebben? nem rajzanak-e? mint ezt például a túlevelű faneműek vágásaiban a szurovarnál észlelhető, főleg délelőtt 11 és délután 2 óra között.

Az ilyen és hasonló megfigyelések eredménye a szolgálati napnak egyéb teendőivel együtt azonnal beirandó a «Szolgálati könyv»-be. Az ú. n. «Emlékezet utáni» bemondásokat, beírásokat és jelentéseket mindig kerülni kell, mert azok mindenkor megbízhatatlan eredményt adnak.

(Folytatása következik.)

Mesterséges fáczánnevelés angol módszer szerint.

Irtá: Witt Sándor erd. számvevő.

Azt hiszem, hogy azok, a kik a fáczánok tömegesebb tenyésztésére törekésznek, nem fogják elmulasztani, hogy alábbi ismertetésemet legalább összehasonlítás céljából végig olvassák.

Kivánnám, hogy a magyar vadászati személyzetnek az a része, melynek nincs alkalmja arra, hogy a nálunk Magyarországon működő angol fáczánmesterek által oly féltve őrzött nevelési módot a gyakorlatban elsajátíthassa, az eljárás legszükségesebb követelményeit megismerve, tudását a gyakorlatban tovább fejleszthesse és tökéle-

tesbíthesse. E czélom azt hiszem sikerülni is fog, ha arra gondolok, hogy mégis csak könnyebb annak a helyzetűnek, kinek tört úton kell tovább haladnia, mint annak, ki töretlen úton jár.

Véleményem szerint éppen elég ideje annak, hogy az angolok a mesterséges fáczántermesztés előnyeit élvezik, ideje volna, hogy most már a magyar hivatásos vadász vegye kezébe a dolgot és magának biztosítsa e tőrén azokat az erkölcsi és anyagi sikereket, melyek eddig az angol fáczánmestereknek jutottak. Lám a német és cseh vadászok élelmesebbek, mint mi, különösen utóbbiak nemcsak otthon vették egészen kezükbe a vezető szerepet, hanem még nálunk is jó eredménnyel működnek.

A mi igyekezetünk természetesen nem elegendő; ehhez szükséges az is, hogy vadász uraink módot és alkalmat nyújtsanak arra, hogy képességeit a magyar hivatásos vadász is kimutathassa. A tapasztalás azonban azt bizonyítja, hogy vadász uraink igen sokszor méregdrágán idegeneket alkalmaznak és ha magyar vadászt fel is fogadnak, azt sokkal rosszabbul fizetik, vele szemben bizalmatlanok és kísérletezései elé oly korlátot állítanak, mely a jó eredményt előre is kizárja.

Azt óhajtanám, hogy a vadász urak részéről első sorban e bizalmatlanság szűnne meg; engedjenek és adjanak tág teret magyar vadászoknak képességeik kimutatására és én azt hiszem, hogy ezek már csupán hálából is azon lesznek, hogy a beléjük vetett bizalmat működésük eredményes voltával viszonozzák és ezzel állásukat megszilárdítsák.

Tekintettel a fáczános berendezésével járó tetemes

Egy szerény, de jó vacsora elköltése után, a melyből az erdőbácsi a kirándulásra való tekintettel elköltött elővacsorájának daczára kivette a maga részét, az egész vadásztársaság tíz órakor este nyugodtan hortyogott, kivéve az erdőbácsit, kinek hortyogása inkább mennydörgésszerű volt.

Másnap három órakor reggel a házigazda kürtjének ébresztő hangjaira felébredve, hamarosan felkészültünk és megreggelizve, teljesen felszerelve kimentünk az erdőgondnoki lak előtti térre, a hol már ott találtuk a városból a vadászatra szintén meghívott és korán reggel megérkezett előkelő vadász-czimborákat. Közöttük volt a törvényszéki elnök, a megyei főjegyző és főügyész, két alügyész és néhány megyei tiszteletbeli fizetéstelen fogalmazói és árvaszéki közigazgatási gyakornok, nyugdíj-nyilvántartó és lajstromozó gyakornoksegéd, végül két, akkoriban negyvennyolcas földbirtokos és a talpig szabadelvű városi első patyikus, az erdőgondnok úrnak még Szepességből való barátja, különben pedig kiváló irigy szarvasjäger.

A főispán úr nem jött el, hanem csak az üdvözlését küldte.

Az egész vadásztársaság, mintegy harmincz puskás, fölkerelkedve, megindult az erdőgondnoki lakot körülövező öreg és fiatalabb állományú tölgyerdő felé, a

melynek egy részében volt a szarvasvadászat megtartandó.

A vadászmenetet megnyitja a házigazda, vagyis a vadászatot rendező erdőgondnok úr, a ki szintén kiváló vadász. Mellette kullog borjunagyságú, hatalmas kopója, a «Dombos» (akkor a kincstári erdőben a kopóval is szabad volt vadászni) s az erdőgondnok urat nyomában követő erdőőr, mellette kullogó kis parasztfiú, ölben pedig ott nézeget az okos fejű, fekete szőrű valódi tacsó. Ez a két állat volt a tartandó vadászatnak első két főkelléke, a mennyiben — de ezt csak a vadászat után tudtam meg — a tacsó a nyugvó szarvast fölkeresi, vékony sivitással jelzi, hogy megvan s erre a jelre a nagy Dombos kopó a nyomot fölveszi és kezdődik a hajtás.

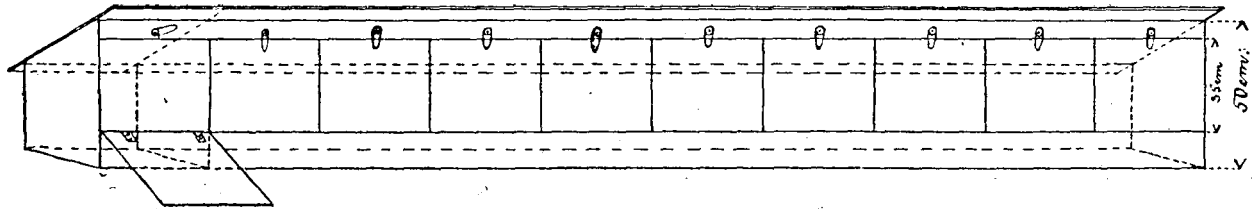
Az erdőőr elvállik a társaságtól és a tacsót vivő fiúval és a hatalmas Dombossal előre siet, hogy hamarabb érjen a levadászandó fiatal tölgyes felvégekre, a honnan elereszti a lelöendő szarvas keresésére és hajtására a vadászat két főtenyezőjét.

Az erdőgondnok úr felállítja a harmincz puskást és pedig a fiatalos és az öreg tölgyes között levő hosszú nyiladékra, a melynek egyik vége kijön a kozorai erdő mellett haladó megyei téglás műútra.

(Vége következik.)

költségekre, minden vadásznak takarékosan kell eljárnia, hogy a költségeket a minimumra redukálja. E célból legajánlatosabb a tenyésztést fázántojások beszerzésén kezdeni és azokat kiköltetni. Hogy ezt tehesük, első sorban is költőtelepet kell létesítenünk.

A költőtelepet a szabad ég alatt, meglehetősen nyugalmas helyen és a lehetőség szerint közel tűzzük ki a felügyelő személy lakásához, hogy azt az illető folytonosan szemmel tarthassa. Kiterjedése 100 kotló befogadására körülbelül 200 m.² lehet és ezt drót hálózattal vagy dróttal körülvesszük, hogy a kotlók nyugalmát semmi se zavarja. Ezen a telepen helyezzük el aztán a 10 rekeszes, fenék nélküli költőládákat, még pedig olyan formán, hogy öt-öt láda két sorba állítva szembe kerüljön egymással, a két sor között legalább 1,5 méter távolság legyen és a ládák

Fázántojó szekrény.

elejét lehetőleg a reggeli napsugár érhesse. Reggel ugyanis a kotlók etetés céljából leszállnak a tojásokról s ezért szükséges a reggeli napsütés, hogy ez alatt a tojások ki ne hűlhessenek.

Miután a ládákat elhelyeztük, töltünk meg minden egyes rekeszt 15 cm. magasan száraz agyagos homokkal, formáljunk ebben fészekszerű mélyedést és ennek közepét töltjük ki puha száraz fűvel. A tojások kiköltéséhez véleményem és tapasztalatom szerint a házi tyúk használata legelőnyösebb. Igaz ugyan, hogy a pulyka alá több tojást tehetünk, de ennél több veszteségünk lehet a fázántojásokban, miután a pulyka több tojást tör össze és még az a nagy hátránya is van, hogy a kis fázántojásokat nem tanítja meg a felgalyazásra, míg a tyúk ebben jókor jó példát mutat nekik.

Az elültetésre szánt fázántojásokat szerezzük be ha csak lehet május közepéig. Ennek előnye az, hogy a korai tojások jobbak, mint a későbbiek.

Tenyésztési célra — kezdő fázántojások számára — olcsóságuknál és könnyen tenyészthetőségüknél fogva leginkább ajánlom az «angol zöldhátú gyűrűsfázánt»; egyéb fajokról, melyek a kísérletezést úgy vadászati, mint tenyésztési szempontból megérdemlik, később fogok szólni.

Mielőtt a tyúkot a fázántojásokra ültetnénk, ki kell próbálni, vajjon jól fog-e ülni? E célból 2—3 tyúktojásra ültetjük és ha három napig jól ül, akkor már fázántojást teszünk alá és pedig a kotló nagyságához képest 13—15 darabot, nehogy a feles tojásokat maga alól kilökje. Minden egyes rekeszre feljegyzendő az elültetés napja, a tojások száma és a fázántojás, mely a tojásokból ki fog bujni. A kotlókat, mint azt már fennebb is említettem, naponta a reggeli órákban etes-

sük kukoriczával. E célból emeljük le őket fészekükről; hogy azonban minden egyes tyúk a saját fészekére vissza is kerüljön, mindenik rekesz elé egy-egy botot verünk le a földre és erre kötjük zsineggel őket. A botok négyes hálózatban, megfelelő távolságra szúrandók le, hogy fészekükre saját maguk vissza ne térhessenek, azonban a zsineg oly hosszúra hagyandó, hogy az eleséghez, nemkülönben a bádogedényben levő vízhez, a mely a négy bot középpontjára helyeztetik el, hozzáférhessenek az oda beosztottak. A tyúkokat fél óra hosszat hagyjuk lent fészekükről.

A fiatal fázántojások 24—26 nap alatt bújnak ki a tojásokból. Az ez ideig még ki nem keltett tojásokat össze-szedjük és megvizsgáljuk, vajjon van-e bennük élet. Ha igen, úgy azokat továbbra is elültetjük egy vagy több

tyúk alá. Azokat a kis csibéket, melyeket a tovább ülő tyúkoktól elszedünk, szétszétjük az olyan tyúkok között, melyeknek egy-egy tojásukat tovább keltetjük. A világra jött kis csibék a költőtelepen csak addig maradnak, míg meg nem száradtak, ezután átszállítjuk őket a felnevelési célra kiszemelt hereföldre.

Az átszállítást megelőzőleg azonban a felnevelőtelepet rendbe is kell hoznunk. Hogy hereföldön üjtük fel a fiatal csibék első szállását, annak célja az, hogy egyrészt a fázántojások a részükre oly szükséges zöld takarmányhoz jussanak, másrészt oly praktikus menedéket nyújtunk nekik, mely más veteménynyel nem igen volna elérhető. Praktikus volta abban nyilvánul, hogy növekedése helyes arányban áll a fázántojások növekedésével. Természetesen abban az időben, mikor fázántojásainkat oda szállítjuk, a here már oly magasra nőtt, hogy a kis csibék abban teljesen elvesznének; e célból az átszállítás előtt a herét le kell kaszálni és onnan lehetőleg elhordatni, úgy hogy a kis csibék a herével együtt nőjjenek fel. Hogy mekkora területet hasítsunk ki e célra, azt a felnevelendő fázántojások mennyisége határozza meg; rendszerint 1200 csibére négy holdat számíthatunk.

A felnevelő ládákat okvetlenül a csibék átszállítása előtt kell felállítanunk, miért is azokat használatra készen tartjuk, mert ha az időjárás nem volna kedvező, a ládák alatt levő föld nem száradna meg teljesen.

A felnevelő ládák, miként a költő ládák is, szintén fenéknélküliek. Fenékeszkát csak az esetben alkalmazunk, ha esős idő uralkodik és ládáinkat nem raktuk ki elég jókor, s alattuk a föld nem száradt ki. A fenékeszkát azonban az esetben is csak legfeljebb 2—3 napig hagyjuk alattuk. A felnevelő ládákat négyes hálózatban

és egymástól 20^m méternyire állítjuk fel és felállításuk után a két oldal és hátsó deszkájuk mellett a földet kissé felhányjuk, nehogy esős időben a víz a láda alá csapjon.

A kotlók és csibék átszállítása kellő óvatossággal kell hogy történjék; 100, esetleg 120 csibét tehetünk egy zsákkal kibélelt kosárba s ha az időjárás esős, hideg, úgy ajánlatos a kosár fenekére rongyokba burkolt, meleg vízzel telt üveget tenni, hogy az apróságainkat melengesse s a meghűlés ellen megvédje. A kotlók külön kosarakban szállítandók.

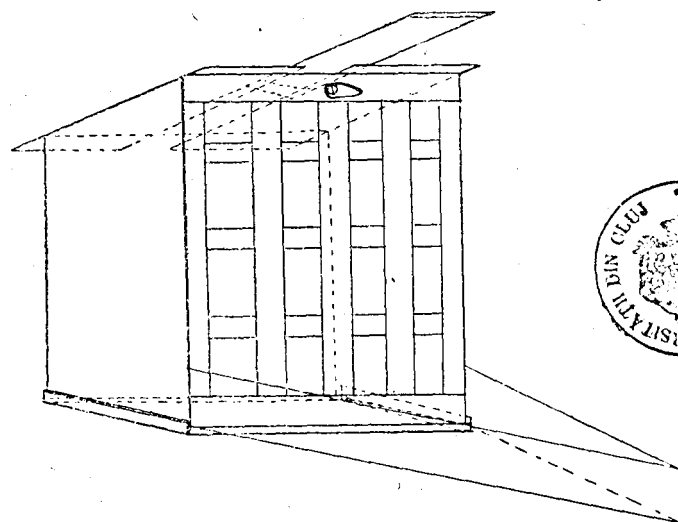
Egy-egy felnevelő ládába egy-egy kotlót 15—17 csibével helyezünk el. Különböző fajú fázánoknál ügyeljünk arra, hogy a kotló a felnevelő ládába ugyanolyan fajtájú csibét kapjon, mint a milyeneket kiköltött, mert pl. ha gyűrűsfázán csibék helyett királyfázán csibét kapna, úgy azokat felismerve bántalmazná, sőt meg is ölné.

Ha összes kotlóink ugyanazon fajtájú fázántojásokat költöttek ki, akkor nem kell arról gondoskodnunk, hogy minden kotló a saját csibéit kapja meg, mert sokkalta rövidebb ideig voltak együtt, semhogy sajátjait megismerhetné.

A felnevelő láda tetején az egyik (középső) deszka ki- és betolható, azért, hogy e nyíláson a kotlót a ládába zárhassuk. A láda három oldala deszkákkal van beszőgezve, homlokzata pedig beléczvezve oly sűrűn, hogy köztük a fázán csibék szabadon ki- és bejárhassanak, a kotló azonban ki ne férhessen.

A felnevelő ládákat az első napokban az úgynevezett kifutóval látjuk el. A kifutó két drb 15 cm. magas deszkából áll. A deszkák élükkel a földre állítva a láda elejéhez vannak erősítve és egymással sarokforgókkal olyképpen összeillesztve, hogy a láda előtt egy háromszegletű udvart alkotnak. Ennek célja az, hogy a csibék az első napokban a kotlótól — mely őket követni nem tudja — messzire el ne csatangolhassanak és így oda vissza nem találva esetleg az éjjelt is anya nélkül töltsék; mely esetben a legtöbb elpusztulna. A kifutó deszkákat a negyedik napon már eltávolíthatjuk.

Az élénk kis csibék minden két órában kapnak eleséget. Az első három napon keményre főtt és finomra vagdalt vagy rostán áttört tojást. Ehhez később adhatunk kevés I. számú Fattinger-eleséget, de csak annyit, hogy a keverék nagyobb része tojás legyen. Naponta 1000 csibére 70 drb tojást számíthatunk. Az első hét elmúltával a keverékhez már több Fattinger-eleséget adunk és ily összeállítást folytatunk négy héten keresztül, naponta még mindig 6-szor etetve. Később már főtt rizst is keverünk az ételükhöz és ez abban az arányban, a mint a fázánok növekednek, fokozandó. Tojással 5—6 hétig etetjük csibéinket. Az 5-dik héten naponta már csak ötször etetünk, ú. m. reggel 6, d. e. 9, d. 12, d. u. 3 és este 6 órakor. Ezen etetési idő betartására szigorúan kell ügyelnünk. A tojás elhagyása után 2-dik számú Fattinger-eleséget adunk. Ezt annyi forró vízzel öntjük le, hogy az eleség jól átnedvesedjék. A vízmenyiség meghatározása igen nehéz, de egyben igen fon-

Felnevelő láda

(felül és elől nyitva, alul fenékdesszával ellátva) elől kifutóval.

tos is. *Nem szabad az eleségnek péppé válnia, hanem kell, hogy porhanyós és mégis elég nedves maradjon.* A főzőedények tisztántartására nagy gond fordítandó, nemkülönben arra is ügyeljünk, nehogy túl sok eleséget szórjunk a fázánoknak. Ez esetben több-kevesebb étel marad vissza, a mi erjedésnek indulva, emésztési zavart idéz elő.

Valahányszor eleséget szórunk fázánainknak, erre őket fűtettel figyelmeztessük. Ezt annyira megszokják, hogy később is, ha már az erdőbe vittük, fűtüléssel összehívhatjuk őket, a mi az etetést nagyban könnyíti.

Vizet kétszer napjában adunk nekik, ú. m. a dél-előtti és délutáni második etetés után. Elismert tény ugyan, hogy vizadagolás nélkül is felnevelhetjük őket, de a tapasztalat azt bizonyítja, hogy sokkal jobban nevednek, ha vizet is adunk nekik. Esős időben vagy bő harmatnál az itatást elhagyhatjuk, mert ez esetben elegendő vizet vehetnek magukhoz.

Igen fontos körülmény az is, hogy a felnevelő ládákat soká ne hagyjuk egy helyen, nehogy a sok piszok és hulladék valamely ragályos betegség fellépését idézze elő. Húzzuk tehát a felnevelő ládákat minden nap két-három lépéssel arrébb s akkor elejét vesszük sok bajnak.

A felnevelő személyzet el ne mulasztja esténként, mikor már a csibék a kotlók alá húzódtak, a ládák ajtaját feltenni és gondosan elzárni, nehogy éjjel a kártékony vad a csibékben pusztítást vigyen véghez. Egyáltalában a felnevelő gondosságától igen sok függ, tehát módot kell keresnünk arra, hogy neki anyagi érdeke is legyen az, hogy a felnevelés minél jobban sikerüljön. Ezt legkönnyebb úgy elérni, ha jutalmazásban részesítjük őt; pl. minden felnevelt és egészségesen átadott hat hetes csibe után pár fillérrel honoráljuk. Tájékozás szempontjából célszerű csibéinket időnkint megszámlálni. Ennek még az az előnye is megvan, hogy a felnevelő szintén tudja, hogy a rája bizott csibéből mennyi pusztult el és e szerint ébersége fokozódik. A megszámlálás igen egyszerűen történik. Reggel ugyanis az ajtót csak annyira nyitjuk, hogy azon a csibék egyenként bújhassanak ki.

Ha telepünkön díszfácánt is nevelünk, úgy ajánlatos részükre a telep egyik részét egy méter magas dróthálóval körülvenni, nehogy a közönséges fácán kotlójához tévedjen s az megölje.

Fejlődésük szerint 5—6 hetes korukban szállítjuk őket az erdőbe, hol nevelésüket teljesen befejezzük.

Hogy az erdőben mely helyen helyezzük el őket, erre nézve jó tájékozást nyújt a fácán természetrajza. E szerint mindig sűrű, bozótos fiatalos közelébe vigyük, mely területhez közel — az elszéledés csökkentése céljából — ha csak lehet, tengerit vessünk.

Nagyon természetes, hogy úgy vadászterületünket, de kiváltképen a felnevelésre szánt erdőrészünket alaposan át kell kutatnunk a ragadozók miatt és azokat «tüzzel-vassal» pusztítanunk. A fiatalosokban csapda-utakat kell létesítenünk. A szörmés ragadozó, ha csak lehet, a tiszta utat választja portyázásánál, különösen nedves, esős időben, hogy bundája lehetőleg száraz maradjon; már most, ha ilyen keskeny utakat létesítünk és azokra ládacsapdát helyezünk, melynek kikerülhetését két oldalról sövénykerítéssel megakadályozzuk, a ragadozó a lánán akarva keresztül bujni, ott fogva marad. Az ilyen csapdáknak sok sünt foghatunk össze, ezeket okvetlenül pusztítsuk el, miután igen sok kárt tesznek a tojásokban. A hörsög pusztítását szintén ne mulasszuk el, mely célra igen jól megfelelnek a nagyobb fajta egérfogók. Szárnyas ragadozók pusztítására állítsunk fel vassal ellátott póznákat, hová szivesen ülnek fel. Bagolygonyhó, héjakosár, stb. okvetlenül megkivátnak ahhoz, hogy a szárnyas ragadozókat sikerrel pusztíthassuk.

Mindannak daczára, hogy a ragadozók sikeres pusztítása az egyik főkelléke, hogy tenyésztésünk jól sikerüljön, annak részletes leírására nem terjeszkedhetem ki. Ez külön tanulmány, melylyel minden hivatásos vadásznak tisztában kell lennie, akár tenyészt fácánt, akár nem.

(Vége következik.)

Beteg ebek masszírozása.

Irta: Kukuljevič József dr., m. kir. állatorvos.

A masszírozás gyógymódja ősrégi, csak hogy a gyógyászat terén hosszabb időn át szünetelt, míg nem, nem is olyan régen, Franciaországban megint életre keltették. Csodálatos módon maguk az ebek, teljesen függetlenül az emberi masszázstudományától, állandóan és ősidőktől fogva gyakorolgták magukon a masszírozást. Láthatjuk ezt náluk akkor, a midőn egy-egy fájdalmas testrészüket állandó következetességgel egyenletesen dörzsölgetik, simítgatják. Ez a rendszeres dörzsölgetés aztán kétségtelenül és szemmel láthatóan enyhülést szerez nekik.

Azok, a kik beteg ebek gyógyításával foglalkoznak vajmi sokszor nyernek újmutatást abból, hogy hol és mikor dörzsölgetik, masszírozgatja az eb a fájós testrészeit. Persze türelmetlenségében súlyosabb természetű bajoknál az eb akárhányszor inkább veszedelmet, semmint gyógyulást okoz magának azzal, hogy szakadatla-

nul kaparászgat, dörzsölgetik; ilyenkor nagyon is helyénvaló az orvosi szakszerű beavatkozás. Az ebek dörögölése a baj lokális fészket hamarosan elárulja előttünk s így megkönnyíti az orvosi beavatkozás nem könnyű feladatait.

Az ebek masszírozásánál is csupán külső bajok gyógyításáról lehet szó. A masszázs célja így az ebekkel szemben sem lehet más, mint a megbetegedett testrészen a baj terjeszkedésének kisebb határokat szabni, a gyöngülő idegek tevékenységét fokozatosan erősíteni, a megzavart vérkeringés útjait szabályozni, bizonyos krónikus csomósodásokat elenyésztetni, a merevedő ízületek mozgékonyágát helyreállítani, a bőr tevékenységét előmozdítani, az izomrendszert erősíteni s ezek útján a megbetegedésnek elejét venni.

A masszázs célja legfőként a szív központi működésétől távolabb álló véredényeket működésük közvetlenségében megint a szívhez közelebb hozni. E végből az ebnél a mollkas előrészen levő szívtájról kiindulólág kezdjük a masszázst és pedig a távolabb álló részek felé, mindenkor az ebek szőrének növéseivel ellentett irányban.

Igaz, hogy az ebször szépsége szenved ez eljárás alatt, sőt a szőrszálak is töredeznek és kihullanak, ám ez számba se jöhet akkor, a midőn a gyógyítás várható eredményeit mérlegeljük. Szőrmentén való masszázsszal eredményt érni sohasem fogunk.

Makacsabb természetű külbajok, izomesomózatok elenyésztetése esetén tényleg temérdek mennyiségű ebször mehet veszendőbe a rendszeres masszázs útján; de hogy épen szépséghiba ne essék a kedvelt eben, célszerű a masszázs eszközlése előtt az eb szőrét holmi alkalmas zsiradékfelével bekengetni; ez által a szőr törekenységének elejét vehetjük. Ilyen szerekként szerepeltethetők a csontvelő, a vazelin, a lanolin stb. Súlyosabb természetű s lokális elhelyezkedésénél fogva nehezebben hozzáférhető külbajok eseteiben a megmasszírozandó testfelület szőrét le kell borotválunk. Ez esetben a masszírozás hatása közvetlenebb lesz.

A masszázs eszközei gyanánt a tenyérfelület s mindkét kezünk hüvelykujja szerepelnek. Eleintén csak enyhén nyomkodunk, hogy fájdalmat az amúgy is érzékeny testű állatnak ne okozzunk; utóbb aztán erősíthetjük a nyomás erejét. Hogy mily gyakran s minő időtartamon át masszírozunk, az első sorban a megbetegedés könnyebb vagy súlyosabb természetétől függ. Általában ajánlatos egy-egy masszázsmiveletet legfeljebb tíz percznyi időtartamra szabni.

A masszázs alá veendő testfelületnél legcélszerűbb a szívtájhoz közelebb eső testrészek elcsomósodásait masszázs, illetőleg elosztás alá venni. Még ha ezek egészségeseknek is látszanak, azzal, hogy e helyeket vérteleníteni igyekszünk, előmozdítjuk a vérrel telített daganatok eloszlását a test távolabbi részén is.

Értékesebb, hasznavehetőbb ebeknél a masszírozás mivelete nem csak megbetegedések eseteiben, hanem minden egyes olyan alkalommal is ajánlatos, a midőn nagyobb megerőltetést okozott fáradalmak után, mintegy

preventive a masszázsszal esetleges megbetegedéseknek elejét kívánjuk venni.

Mihelyt az eben bárhol holmi csomósodásokat, megvastagodásokat észlelünk, ajánlatos a masszázs művelteivel folytatódunk. Ficzomodások, izomrándulások minden egyes esetében az ebek masszírozása csak olyan üdvös eredményű, mint az embereknél hasonló esetekben. A többé-kevésbé drága, költséges és nagy garral hirdetett fluidumok gyógyhatása nem annyira a fluidumok anyagának összetételeiben, mint inkább a megfelelő masszírozás együtttható művelésében rejlik.

A ki épen pusztá kézzel nem akarná az ebet masszírozni, az finoman legyalult és lecsiszolt fadarabbal is eredményesen eszközölheti az eb testén a szükséges masszírozást. Ilyen félteke-alakú alkalmas fákát bárki könnyen készíthet.

Gazdasági tanácsadó.

Rovatvezető: Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő.

A fekete bantám tyúkról. A törpe fajta tyúkfélékről, mint kecses és hasznos állatokról és mint olyanokról, a melyek kertben is tarthatók, mert nem kaparnak, csak dicsérőleg nyilatkozhatunk.

Nem elegendő azonban ezekről csupán azt állítani, hogy nem kaparó természetüknél fogva bármely kertben — ha abban díszvirágokkal beplántált csoportok is vannak — kibocsáthatók, hanem tudnunk kell azt is, hogy a növényeken élőködő álcákat s bogarakat előszeretettel keresik fel és fogyasztják el, miáltal a kertkedvelőnek nagy segítségére válnak, továbbá hogy tojásaikból 3 drb. többet nyom súlyban, mint más házi fajta tyúk tojásából 2 drb. Ha ezen igazán hasznos és szeretetreméltó szárnyasokat megakarjuk általánosságban ismerni, úgy a fajta és a fajtajelleggel kell tisztába jönnünk.

A fekete bantám kakast lapunk mai számában képen is bemutatjuk. Ez nagy elterjedésnek és közszerepetnek örvend egész Európában. Bármilyen szépek az összes törpe-tyúkok féleségei, legkiválóbbja a büszke testtartású és szép zöldesfekete színben játszó fekete tollazatú bantám. Ez a legkisebb az összes törpe tyúkok közt. A kakas nagyobbnak tűnik fel, mint a mekkora a valóságban; ezt a hosszú szárny- és farktollazat okozza. De éppen ezek a farktollak, nemcsak legnagyobb dísz, hanem ennek a fajtának legfontosabb jellemzője is.

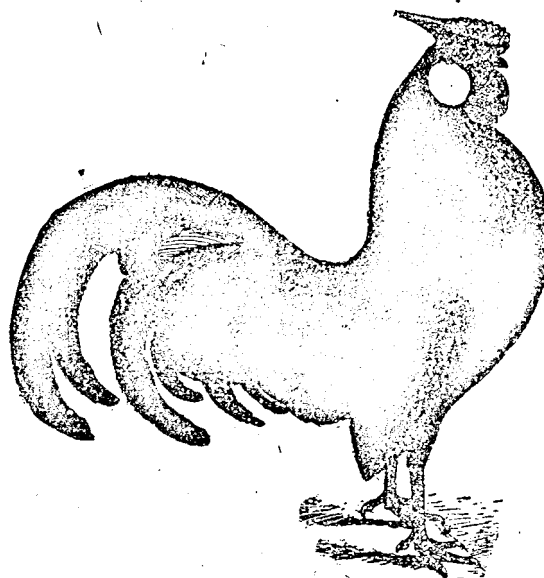
Sajnos ezt a tulajdonságot sok tenyésztő, valamint baromfikiállításokon bírálókként szereplő egyének nem eléggé méltányolják. A bírálóknál sokkal inkább értékelik a kicsinységet, mint a hosszú fekete-zöldesen fénylő tollazatot. A téves bírálat annyiból megbocsátható, hogy ennek a fajtának az előállításakor a kakas tollazata rövid volt s a sarlóalakú farktollak helyett magasan emelkedő egyenes tollazatot, úgynevezett tyúkfarkot viselt. Azok a tenyésztők és bírálók, a kik ennek a fajtá-

nak a fejlődését, illetve átalakulását kellő figyelemmel nem kísérték, a régebbi jelleg szerint ítélkeznek.

A fekete bantámok Angolországból erednek és kicsinyben a fekete hamburgiakhoz hasonlítanak, melyekhez — a nagyságot kivéve — mindenben hasonlítaniok is kellene, azonban némileg mégis különböznek, a mennyiben törzsük rövidebb és vastosabb, a mell élesebben kidomborúl, a szárnyak kissé lelógók, a czomb és a lábszár pedig rövidebbek.

Jóllehet fönt vázolt ismertetésünk pontosnak látszik, mégis ha egy fekete bantám kakast olyannak akarunk feltüntetni, a milyennek a valóságban lennie kell, ismertetésünkhöz még valamit hozzá kell fűznünk. Ha azt állítjuk, hogy «minél kisebb annál jobb,» azzal még nem mondtuk azt, hogy a kicsinység jellemzi annak egyedüli fajtisztaságát.

Az alak és tollazatnak párosulnia kell a kicsinységgel, de ez a három legfontosabb tulajdonság sem elegendő; az állatnak még így sincs meg a legmagasabb értéke, csak ha a következő, tökéletességéhez feltétlenül megkívántató tulajdonságokkal rendelkezik. Ezekhez tartoznak: egy tökéletes rózsataraj, mely a homloknál félkör alakban, szélesen indul ki s hátrafelé elkeskenyülve hosszú, tuskéhez hasonló hegyben végződik; nagy, majdnem köralakú hófehér, lapos, sima, szilárdan álló füllebeny, ezek egy igazi, fajtisza bantám kakasnak legfőbb ismertetőjelei; de szükséges ezeken kívül, hogy a csőre (alsó és felső káva) fekete, a szemek nagyok és sötétbarnák, az arcz sima és vérvörös színű, szakálllebenye kerek és alig legyen nagyobb a füllebenynél, a csüd és körmöknek teljesen simáknak és lehetőleg pala-színűeknek kell lenniük.

Fekete bantám-kakas.

A tyúk a kakas jellegét kivéve, majdnem minden részében megegyező, csak termete valamivel kisebb és karcsúbb.

(bl.)

Különfélék.

Emlékoszlop Darányi Ignác földmivvelésügyi miniszter úrnak. Szép ünnep volt június 20-án, vasárnap délelőtt Abaujtona vármegye Kovácsvágás községében, a község mellett emelkedő Jánosvára hegy tetején. A nemesi közbirtokosság emlékoszlopot állított föl a község határában lévő, nagykiterjedésű vízmosásnak államköltségen végzett fásító és megkötő-munkálatok emlékére. Szmik Gábor kir. főerdőmérnök, ki a munkát vezeti, tartotta az emlékbeszédet, előadván a vízmosás keletkezésének és a megkötő-munkának történetét. A község határában a 125 kat. holdat meghaladó vízmosást Darányi Ignác földmivvelésügyi miniszter úr és Horváth Sándor min. tanácsos rendeletére most már négy éve fásítják, illetve gáttal kötik meg. Az évenként kiültetett 70—80.000 darab esemetét és 200 méter hosszú gát-kötést már közel 40 kat. holdon teljesítették. Ezen a területen ma már áldásos lombtakaró borítja a vízmosást, megvédve azt a további pusztulástól, s termékenyítve az eddig kopár területet. Az ünnepi beszéd befejeztével a község lelkésze mondott köszönetet a miniszter úrnak, a miniszteri tanácsosnak, valamint a vezető főerdőmérnöknek. A vármegye különböző részéből összesereglett ünneplő közönség a beszéd befejeztével a himnuszt énekelte el. Szmik Gábor az emlékkövet a község birájának gondjaira bízta, a közönség pedig a szózatot énekelte el, mire az ünnepség véget ért. A birtokosság elnöke a minisztert és Horváth min. tanácsost táviratban üdvözölte, köszönetet mondva áldásos gondoskodásukért.

Felkérjük azon t. előfizetőinket, kiknek előfizetése lejár, hogy az előfizetési díjakat mielőbb beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésénél nehézségek merüljenek fel.

Miniszteri elismerés. A m. kir. földmivvelésügyi miniszter úr a karlopágói és ljeszkováci erdőgondnokságok személyzetének a ragadozó vadak sikeres pusztítása körül kifejtett kiváló tevékenységükért elismerését nyilvánította. — Érdekesnek tartjuk annak közlését, hogy a karlopágói erdőgondnokságban mult évben 151 db róka, 5 vadmacska és 217 nyest, a ljeszkovácziban pedig 15 db farkas, 15 db róka és 16 db egyéb ragadozó ejtetett el.

Kinevezések. Zalavármegye közigazgatási erdészeti bizottsága, a járási erdőőrök helyzetén segitendő, a földmivvelésügyi miniszter úr jóváhagyásával az erdészeti altiszti személyzet szervezetét módosította és kinevezte: 1. *Főerdőőrökké* 1000 K. évi fizetéssel, 200 K. lakbérrel és 10 K. irodai átalánnyal, vagyis évi 1210 K. összilletményvel: Salamon János mileji jár. erdőört, Papp János balatonfüredi jár. erdőört és Körmeny János beesehelyi jár. erdőört. 2. *I. osztályú erdőőrökké* évi 900 K. fizetéssel 160 K. lakbérrel és 10 K. irodai átalánnyal vagyis 1070 K. összilletményvel: Varga Albert pölöskei jár. erdőört, Farkas Lajos tapolezai jár. erdőört,

Kovács Vendel keszthelyi jár. erdőört és Vendl Antal huttori jár. erdőört. 3. *II. osztályú erdőőrökké* évi 800 K. fizetéssel 160 K. lakbérrel és 10 K. irodai átalánnyal, vagyis 970 K. összilletményvel: Györi Gábor sümegi jár. erdőört, Németh Ferencz nagykanizsai jár. erdőört, Takács Jenő füzvölgyi jár. erdőört és Pintér János Szt.-antalfai jár. erdőört. 4. *III. osztályú erdőőrökké* 700 K. évi fizetéssel 160 K. lakbérrel és 10 K. irodai átalánnyal vagyis 870 K. összilletményvel: Kiszelák Ádám zsedényi jár. erdőört és Gál György hosszúfalusi jár. erdőört. 5. A tapolezai járási erdőszolgai állásra évi 300 K. hozzájárulással Steiner Gyula erdőszolgát.

Haláleseti segély. Dobránszky Antal m. kir. főerdőr, láposbányai lakos, június hó 7-én elhunyan, özvegye született Figuli Veron részére az Országos Gazdasági Munkás- és Cselédsegélypénztár kétszeres III. csoportbeli haláleseti segélyt utalványozott ki, miután az elhunyt annak idején a III. csoportba lépett volt be kétszeres tagsággal.

Halálozás. Roska Péter m. kir. főerdőr Nagyboconkón meghalt.

Az elefánt munkereje. Az indiai elefánt munkerejéről Werther Waldemár német tudós érdekes adatokat közöl. Az indiai faiparmunka főtényezője az elefánt. A hatalmas állat okosságáról s türelmességéről Európában is számos példa forog közzájón, a ki azonban az elefántot munkánál figyelhette meg, bizonyára minden várakozáson felül fog meglepődni. A víz partján fekvő nehéz fatörzseket, melyeknek szállításához 30—40 emberre lenne szükség, az elefánt ormányával egyszerűen agyaira fekteti s így kényelmes lépésben haladva indul a fűrész-telephez, a hol azokat nagy rendszeretettel sorba fekteti. E helyről egy másik elefánt hasonló módon szállítja a törzseket a gőzfűrészhez, a hol azok négyszögletű hasábokká alakíttatnak. Az így feldolgozott hasábokat ismét mások magas négyszögű rakásokba hordják össze. E négyszögű tornyokban a hasábok elhelyezése olyan, hogy közöttük a levegő szabadon átjárhat s így azok megszáradhatnak; a száraz hasábokat ismét elefántok hordják a feldolgozás helyére. Itt azokat a gépész — szintén elefánt — beilleszti a gépbe s nagy szakavatottsággal s nem kevesebb figyelemmel ellenőrzi, hogy a hasázból készülő deszkák, léczek nagysága, vastagsága, hossza egyenlő legyen. Természetes, hogy az ilyen megbecsülhetetlen munkás ára igen magas. Egyes gyártulajdonosok 45.000 koronát is adnak egy jó munkásért. A kissé magasnak tetsző árat azonban érthetővé teszi az a körülmény, hogy a munkás, már t. i. az elefánt, tovább tart mint a gyár. Egy ilyen gyártelep vezetője úgy nyilatkozott, hogy az elefánt intelligenciája s ügyessége nem sokkal kisebb, mint az indiai munkásé. Erre vall legalább az a körülmény, hogy az elefántok közül, dacára annak, hogy a folytonos üzemből levő gépek szűk sikátorai között járkálnak, soha sem sérült meg egy sem. Ellenben az emberi munkás-személyzet sérülései napirenden vannak. Azonban a természet rendjét meg-

bontani büntetlenül nem lehet. Az így betanított elefánt türelmes, szorgalmas, minden tekintetben megbízható munkás, — de nem szaporodik! Íme, így boszulja meg magát a természet örök törvénye.

Időjelzés. A «Meteor» július hóra a következő időjelzést teszi közzé: Július hó csomópontjai 3, 7, 9, 10, 15, 17, 19, 21, 23 és 25-re esnek, melyek közül a 3, 7, 15 és 21-iek legerősebb hatásúak. A 3-iki meleg, a 7-iki csapadékos, részben hűvös, a 15-iki újra meleg, a 21-iki zivataros, viharos, esetleg jégesős jelleggel. A 7-iki csapadékos, részben hűvös időjárás kisebb-nagyobb változással a 15-iki csomópontig eltart, mely nagyobb hőemelkedést hoz a július 21-iki csomópontig, a mely idő alatt napkitörések esetén jégeső is várható. Ezt a veszedelmet a július 21-iki csomópont is meghozhatja, vagy viharos, szeles jellegű időjárást, mely után újra meleg időt várhatunk.

Hivatalos közlemények.

Végkielégített állami tisztviselők, altisztek és szolgák özvegyei és árvái ellátást nem kapnak.

A m. kir. minisztertanács f. évi április hó 18-ikán 12/M. T. szám alatt akként határozott, hogy a — bár öt évet meghaladó szolgálati idő után — végkielégített tisztviselők, altisztek és szolgák özvegyei és árvái ellátás iránti kérésekkel mindaddig, míg ez a kérdés törvényhozási úton rendezve nem lesz, elutasítandók.

Szerkesztői üzenetek.

P. J. A földművelésügyi miniszter úr igen sok könyvet adott már ki. s így ha a könyv címét nem tudja megmondani, nem tudhatjuk, hogy milyen könyvet látott, illetve óhajt megszerezni. Megjegyezzük azonban, hogy a miniszter úr által kiadott könyvek legnagyobb részét éppen a lelkészek és tanítók kapják ingyen, míg mások azt csak pénzért, de igen csekély összegért szerezhetik be. Ha tehát tudná is a könyv címét, még akkor se rendelhetnék azt meg az Ön részére ingyen, hanem csak a megszabott áron.

Guidóné. A felvetett kérdésre a legjobb akarattal sem tudunk választ adni.

M. G. Miután Ön is elismeri, hogy a posta az oka annak, hogy a lapot késedelmesen kapja meg, ennél fogva a postán szíveskedjék az ügyet rendezni.

Tudnivaló. Miután a csendőrségi szabályrendeleteket nem ismerjük, ennél fogva nem tudjuk, hogy Ön *köteles-e* újabb felülvizsgálat alá állani vagy sem. Erre nézve forduljon felvilágosításért a «Csendőrségi Lapok» szerkesztőségéhez (Budapest, IV., Egyetem-utca 4 szám). Ha Ön jelenlegi ideiglenes nyugdíjas állapotából lép át a polgári állami szolgálatba, akkor a csapatnál és a csendőrségnél teljesített 7 év, 8 hó és 1 napi tényleges szolgálata a polgári állami szolgálatba beszámít. A nyugdíjas állapotban töltött ideje nem számít ugyan be, de megszakításnak se tekintetik. Ha Ön átlép a polgári állami szolgálatba, akkor csendőrségi szolgálatáról ne mondjon le, hanem kérje a szolgálat alól való felmentését s a mint ezt megkapta, a legközelebbi vonattal azonnal induljon új állomáshelyére, ott a hivatalos esküt rögtön tegye le, nehogy katonai és polgári szolgálata közt hosszabb megszakítás legyen, mert ha a két szolgálata közt, az új állomáshelyére való utazáshoz szükséges időtartamnál hosszabb megszakítás mutatkozik, ebben az esetben katonai és csendőrségi szolgálatát a nyugdíjazásánál nem veszik figyelembe.

P. J. 1. Lapunk 11-ik számának újbóli megküldése iránt intézkedtünk. — 2. Levelét érdeklődéssel olvastuk s lehet, hogy egyes felvetett eszméit meg is valósíthatjuk. Lapunk megrendelését az erdészeti altisztekre nézve kötelezővé tenni nem lehet, mert senkit se lehet arra kényszeríteni, hogy lapunkra előfizessen. Habár a lap tiszta jövedelméből fennmaradó összegből létesített, az «Országos Erdészeti Egyesület» által kezelt és a lapunkra

előfizető erdészeti altisztek javára szolgáló alap gyarapítása szempontjából kívánatos volna lapunk előfizetési díjának mérsékelt emelése, az Ön által javasolt legalább évi 8 korona előfizetési díj mégis oly magas, hogy arra gondolnunk sem lehet. Ha Önök iparkodnak lapunknak — saját érdekükben — előfizetőket szerezni, akkor valószínűleg nem lesz szükség arra, hogy az előfizetési díjat felemeljük. — 3. A nyugdíjtörvény módosításakor sem az «Országos Erdészeti Egyesület», sem mi nem fogunk megfélemlíteni az erdészeti altisztekről. Nyugodtak lehetnek, hogy nemcsak mi, de a miniszterium intéző körei is mindent el fognak követni arra nézve, hogy az Önök jogos kívánsága kielégítést nyerjen. Nagyon jól tudják Önök azt, hogy dobbal nem lehet verebni fogni; hiába íránk mi most tele akár minden lapunkat a nyugdíjtörvény sérelmes pontjairól, azzal semmi eredményt se érünk el; mindennek ki kell várni az idejét; igaz, hogy a hosszas várakozás nehezebbre esik az embernek, de a türelem mindig megtermi a maga gyümölcsét, míg a sok hü-hónak rendszeresen semmi a vége.

L. A. 1. Már többször megizentük, hogy a czímszalagra nyomott lejárati határidő nem bír érvénnyel, mert a míg a készlet tart, régi czímszalagjainkat fogjuk használni. Az új czímszalagokra a lejárati határidőt már nem nyomtatjuk rá. — 2. A fehér csókat ajánlja fel megvétele vagy a Nemzeti Múzeumnak, vagy a budapesti állatkert igazgatóságának, vagy pedig valamelyik állatpraparatornak, pl. dr. Lendl Adolfnak, Budapest, (II., Donáti-utca 7. sz.), vagy a «Hazai zoológiai laboratórium»-nak, Budapest, (VII., Damjanich-utca 36 sz.).

B. K. Voltaképen mindkettőjüknek igaza van; mert az igaz, hogy a mint Ön írja kartársának fái kérgükön össze-vissza vannak vagdalva, tehát nem ugyan többet, de hamarabb teremnek. Ez azonban csak abban az esetben történik, ha ez az össze-vissza vagdalás oly nagy mérvű, hogy miatta a fa valósággal beteg. Ember és állat egyaránt a természettől beleoltott fajfenntartási ösztönnél fogva fajának fenntartására törekszik, s ha sebesülés vagy betegség miatt közeledő végét érzi, hogy fáját fenntartása végső erőfeszítéssel gondoskodik utódairól. Ezért nősül például a gümőkóros ember és — az emberiség kárára — rendszerint sok utódot hagy maga után, a kik azonban rendszerint öröklik a szülőt sirba vitt kórt. Ilyenformán van a gyümölcsfával is, ha a bevágások okozta sebesülés az életét is veszélyezteti, megfeszíti a fa minden erejét, hogy megegyeszer teremjen egy végsőt, azután kimulik vagy sanyarog egész életén. Az ilyen korábbi avagy esetleg bővebb termésben azonban vajmi kevés a kősvönet. Van azonban egy rendszeres fanevelési eljárás, az úgynevezett «erősítő bemetszés», a mely a rendszeres teendők közé tartozik. Ez abból áll, hogy a fának valamely ágán, a mely nem vastagodik arányosan, pl. az ág nem gömbölyű, hanem ellapult, hosszirányban éles késsel egészen a fás részig mélyedő bemetszést ejtünk egy vagy két helyen. Ugyanígy teszünk a törzssel is, ha az is nem vastagszik egyenletesen, avagy a kéreg repedezni kezd. A korona kezdetétől egészen a fa tővéig éles késsel az egész hánccs részen keresztül egymástól egyenlő távolságra 2, 3 esetleg 4 ily bemetszést készítünk. A bemetszéseknek függőlegeseknek, illetve a törzs irányával párhuzamosan haladóknak kell lenniök. Már két-három hét múlva látjuk, hogy a bemetszés helyei szélesednek és a támadt közt új faszövet tölti be. Ezek a szélesedések gyakran több centiméternyiek, a mi arra mutat, hogy a bemetszés folytán a fa erőteljes vastagodásnak indult. Ez a rohamos vastagodás abban leli magyarázatát, hogy a fának belső fás része erőteljesebben vastagodott volna, de mert a hánccs rész a vastagodásban vele lépést nem tartott, a belső részekre állandó nyomást gyakorolt, a mi miatt ezek sem terjeszkedhettek. A midőn tehát a bemetszés folytán ez a nyomás megszűnt, beállott a gyors fejlődés. Ilyen bemetszések, illetve berepedések a fákban igen gyakran önmaguktól is keletkeznek, különösen a diófán néha olyan szabályosan történik, hogy alig lehet az éles késsel ejtett bemetszéstől megkülönböztetni.

Leggyakrabban alkalmazzuk ezt az eljárást a faiskolákban, vagy az azokból kikerült olyan fászkákban, a melyeken a korona fejlődése a törzs fejlődéséhez képest nagyon erős. Ilyenkor a helyesen alkalmazott erősítő bemetszés a növekedési egyensúlyt rendszerint helyre állítja. Ha hasonló esetekben nem segítenék a fán, kérge szabálytalanul össze-vissza repedezne, a kéreg felhámlik és bűvő helyétől szolgálja állati és növényi élősködőknek. Gondosan ápolt törzsön ez ritkábban fordul elő.

Ezt a bemetszési eljárást néha a fákban támadt sebek gyógykezelésénél is használjuk. Ha a fán rákos seb vagy fagyfolt támad, akkor a sebet keresztül több ilyen bemetszést teszünk úgy azonban, hogy a bemetszések a seb előtt mintegy 20 centiméterrel az egészséges fában kezdődjenek és ugyanannyival végződjenek a sebet túl is az egészséges farészben. Jóllehet nem minden esetben, de siker szokta ezt az eljárást is követni. Az ilyen sebek kezelésére különben más, alaposabb, eljárásaink vannak. *Révész István.*

B. P. A vadászatról szóló 1883 évi XX. t.-cz. 38. §-a szerint, ha valamely vidéken az orvvadászat s a vadnak tilalmi időben

való lövete is igen gyakoriakká válnak, a belügyminiszter úr a közigazgatási bizottság által az érdekelt vadászterület tulajdonosa vagy bérlője kérelmére, vagy a nélkül is, saját kezdeményezéséből felterjesztett indokolt javaslat folytán elrendelheti, hogy azon a vidéken, valamint azokon is, ahol az oroszva lőt vad eladatni szokott: a vadak eladása vagy vásárlása a vad jogos szerzését bizonyító igazolványok előmutatása mellett történjék.

Igazolványul szolgálhatnak: az eladóra vagy szállítóra nézve annak a vadászati terület tulajdonosának vagy bérlőjének vagy ezek megbízottjának az illetékes községi elöljáróság által látta-mozandó bizonyítványa, a kitől a vad szereztetett. E bizonyítványt tehát, melyen a vad faja, neme és mennyisége megjelölendő s mely az 1883. évi 56624 számú pénzügyminiszteri rendelet értelmében bélyegmentes, nem mint Ön hitte a községi jegyző, hanem az illető vadászterület tulajdonosa vagy bérlője állítja ki s azt a községi elöljáróság díjtalanul láttamozni tartozik.

A vadászati törvényben megállapított tilalmi időszak beállta előtt elevenen befogott faszínoknak és foglyoknak tilalmi időben elevenen, avagy fojtott (tollazott) állapotban leendő forgalomba hozatala s ezenkívül a túlszaporodott s a mező- és erdőgazdaságot veszélyeztető fővadállománynak tilalmi időben való lelövését és értékesítését a földművelésügyi Miniszter úr indokolt esetekben megszokta engedni s ilyenkor utasítja az illetékes közigazgatási bizottságot, hogy a vadak elszállítására a szállítási engedélyt állítsa ki. Ez az engedély szintén díj- és bélyegmentes.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

Több évi erdőőri gyakorlati szolgálattal bíró, szakvizsgázott, erőteljes, egészséges, nős erdőőr, ki a román és német nyelvet tökéletesen, a magyart kevésbé birja, magán erdőbirtokon, faiparvállalatnál, vagy farkatárnál erdőőri, vagy más megfelelő állást keres. Címe: Oprean János, Szászváros, Országút 59. szám (Hunyadmege).

(4. II. 2.)

9618/1909. tan. sz.

Hirdetmény.

Brassó szab. kir. város brassó-tömösi erdőgondnokságánál egy II. oszt. erdőőri állás kerül betöltésre.

Évi fizetés 800 (nyolczszáz) korona, igény a városi szervezeti szabályrendelet 116. §-ában meghatározott pótlékre (öt-öt éves pótlék 50 kor.), természetbeni lakás és ruházat, 12 (tizenkét) korona csizmaátalány és 24 (huszonnégy) ürméter bükkdorongfa.

A kinevezés egy évre ideiglenesen történik, a melyre kielégítő szolgálattétel után a véglegesítés következik.

Az erdőőri szakvizsgát letett pályázók felhivatnak, hogy sajátkezüleg irt pályázati kérvényüket, nyelvismereiteik fölemlítése mellett, egy erkölcsi, egy szolgálati, valamint egy főorvosi bizonyítvánnyal felszerelve Brassó város erdőhivatalánál (Ötvös-utca 5) legkésőbb 1909. évi július hó 25-ig nyujtsák be.

Brassó, 1909. évi június hó 7-én.

(5.)

A városi tanács.

2559/1909. sz.

Pályázat.

A lugosi m. kir. erdőigazgatóság kerületében megüresedett kettő főerdőőri (I. oszt. altiszti), továbbá egy, kinevezés esetén három erdőőri (II. oszt. altiszti), egy II. oszt. erdőlegényi és kinevezés esetén három I. oszt.

illetve négy II. oszt. erdőlegényi állásra az állomány-szerű illetményekkel pályázat nyittatik.

Az ezen állásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-cz. 37. §-ában követelt szakképzettségüket, az államerészetti szolgálatba újonnan belépni kívánók ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és hallóképeességüket kincstári erdészeti orvos, megyei főorvos, vagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint életkorukról és illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereitekről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényüket elöljáró hatóságuk, esetleg az illetékes politikai hatóság útján, folyó évi augusztus végeig a lugosi erdőigazgatósághoz nyujtsák be.

Lugos, 1909. évi június hó 17-én.

(7.)

M. kir. erdőigazgatóság.

Német vizslakölykök — kitüntetett apa- és anyá-állattól — olcsón eladók. Ugyancsak teljes vadászfelszerelés jutányosan eladó. Czim: Engli Vilmos urad. erdőtiszt, Pusztá-Csabony, u. p. Dunavece. (6.)

Sétaffy Gyula Kutti-i (Nyitramegye) Kenneléből ideális szép telivér vizslakölykök, valamint teljesen ferm vizslák olcsón kaphatók. Idomításba is fogadok vizslákat. (2. XII. 7.)

A VADÁSZ-VIZSLA.

Gyakorlati utmutató

a vizslanevelés, tanítás, használat- és gyógykezeléshez.

Irtá: Stark Dezső főerdész. (1.—8.)

Harmadik, bővített kiadás. Tíz művészi vizslaképpel.

Ára 2 kor. bérmentve.

A szerzőnél: *Drávamási (Somogy m.)*

HOLFELD erdőtanácsos

növényi
nyalatókövei
és
vad-, illetve
őznyalató-
pora.

Kapitális agancsok, ugyszintén egészséges, erőteljes és ellentálló vadállomány elérésére ajánljuk a 27 éven keresztül gyakorlatilag és sikeresen használt, számtalanszor magas díjakkal (legtöbb 1907-ben Bécsben az arany éremmel) kitüntetett növényi vadtakarmány-készítményeinket. — Árjegyzék, oktató használati utasítás és elismerő iratok ingyen és bérmentve. (3.VI.5.)

HOLFELD erdőtanácsos örökösei
EICHWALD-ban, Teplitz-Schönau mellett, Csehország.